

EURÓPSKY IMUNIZAČNÝ TÝŽDEŇ (EIW)

21. - 27. 4. 2024

V roku 2024 bol Regionálnym úradom pre Európu Svetovej zdravotníckej organizácie vyhlásený už 19. ročník Európskeho imunizačného týždňa.

Slogan: **„Predchádzať. Chrániť. Očkovať.“** vyjadruje hlavné posolstvo každoročnej kampane a to, že očkovanie je životne dôležité pre prevenciu chorôb a ochranu života.

Témou Európskeho imunizačného týždňa na rok 2024 je

„Očkovanie chráni všetky generácie“

„Očkovanie chráni zdravie už generácie“ - globálny rozšírený imunizačný program bol celosvetovo prijatý v roku 1974, odkedy sa začali plošne používať očkovacie látky proti závažným infekčným ochoreniam ako sú záškrt, poliomyelitída, čierny kašeľ, tetanus, tuberkulóza alebo osýpky. Zavedením očkovania sa v priebehu krátkeho času podarilo výrazne eliminovať tieto infekčné ochorenia, pričom ochorenia ako pravé kiahne alebo poliomyelitída boli eradikované. Očkovanie prispelo k výraznému poklesu celosvetovej detskej úmrtnosti a to z 92 úmrtí na 1000 narodených detí v roku 1974 na 25,5 úmrtí na 1000 narodených detí.

„Očkovanie nás bude chrániť aj v budúcnosti“ - vývoj očkovacích látok proti infekčným ochoreniam neustále napreduje aj s ohľadom na nové ochorenia ohrozujúce zdravie ľudí. V súčasnosti sú dostupné nové formy očkovacích látok s minimálnymi nežiaducimi reakciami ako aj očkovacie látky proti novodobým ochoreniam. Vyvinuté boli aj očkovacie látky proti takým typom vírusov, ktoré môžu spôsobiť rakovinové ochorenie ako je vírus hepatitídy typu B (rakovina pečene) alebo HPV (najčastejšie rakovina krčka maternice).

„Očkovacie látky chránia zdravie v priebehu generácií: chránili zdravie v minulosti, chránia zdravie v súčasnosti a budú chrániť zdravie aj v budúcnosti“

Počas 50 rokov od zavedenia globálneho rozšíreného imunizačného programu bol zaznamenaný výrazný pokles vo výskyte infekčných ochorení, ktoré spôsobovali závažné komplikácie a početné úmrtia. V súčasnosti sa infekčné ochorenia preventabilné očkovaním vyskytujú najmä v oblastiach s nízkou zaočkovanosťou a nedostatočnou kolektívnou imunitou. Očkovanie výrazne prispieva k nižšej hospitalizácii a tým k šetreniu verejných finančných zdrojov a preto budú očkovacie látky neustále vyvíjané aj na nové infekčné ochorenia.

„Očkovanie chráni zdravie v každom veku a všetky generácie“ -

Očkovanie nie je určené pre vybranú úzku skupinu populácie, ale chráni zdravie ľudí všetkých vekových skupín, či ide o malé deti, adolescentov, mladých dospelých, dospelých alebo starších ľudí. Očkovanie rovnako pomáha predchádzať závažným priebehom infekčných ochorení aj u špecifických rizikových skupín, ako sú ľudia s rôznymi chronickými ochoreniami, oslabeným imunitným systémom alebo budúce mamičky.

Slovenská republika patrí ku krajinám, ktoré v roku 1974 prijali globálny rozšírený imunizačný program a postupne **zavádzala a stále zavádza dostupné druhy očkovania** s ohľadom na vývoj očkovacích látok. Vďaka tomu sa podarilo mnohé závažné ochorenia výrazne eliminovať.

✓ Očkovacie látky sa neustále vyvíjajú a patria k najvýznamnejšiemu preventívnemu opatreniu pred výskytom a šírením infekčných ochorení v ľudskej populácii. Očkovaním sa dá predchádzať **nielen proti starým ale aj proti novodobým** infekčným ochoreniam.

✓ Očkovanie chráni nielen očkovanú osobu, ale **chráni** pred infekčnými ochoreniami aj **svoje okolie** tým, že očkovaná osoba ich nešíri na iné osoby. Tento spôsob ochrany je obzvlášť dôležitý pre ľudí z rizikových skupín populácie, ako sú malé deti, starší ľudia, osoby s chronickými ochoreniami alebo inými zdravotnými problémami.

✓ V Slovenskej republike bol za posledné roky zaznamenaný síce mierny, ale neustály **pokles zaočkovanosti** detskej populácie, kedy zaočkovanosť na národnej úrovni poklesla v priebehu niekoľkých rokov z 98 % - 99 % na 94 % - 96 % v závislosti od druhu očkovania a ročníku narodenia detí.

✓ V Slovenskej republike bol za posledné roky zaznamenaný **nárast okresov s nižšou zaočkovanosťou** ako 95 %, čo vytvára rizikové prostredie pre vznik menších epidémií v oblastiach s nedostatočnou kolektívnou imunitou. Oblasti s nízkou zaočkovanosťou sú zaznamenávané naprieč celým územím Slovenskej republiky.

✓ V Slovenskej republike bol **zaznamenaný výskyt infekčných ochorení preventabilných očkovaním**, ktoré mali dlhé roky nulový výskyt. Napriek tomu, že väčšina týchto ochorení nemá komplikované priebehy, niektoré deti alebo osoby môžu mať závažnejšie problémy končiace až úmrtím.

● **OSÝPKY** – očkovanie proti osýpkam bolo dostupné už v roku 1963. Prijatím globálneho rozšíreného imunizačného programu bol výskyt tohto infekčného ochorenia eliminovaný. Napriek tomu boli v posledných rokoch zaznamenané epidémie alebo ohniská osýpok a to najmä v oblastiach s nedostatočnou kolektívnou imunitou. V krajinách WHO Euroregiónu bolo v roku 2023 hlásených niekoľko desiatok tisíc prípadov osýpok, pričom v mnohých prípadoch si ochorenie vyžiadalo hospitalizáciu. Osýpky postihujú osoby v každom veku, najviac prípadov je však zaznamenaných u detí do 5 rokov.

● **ZÁŠKRT** – od zavedenia rutinného očkovania sa toto ochorenie vyskytovalo vo väčšine krajín iba ojedinele. Napriek tomu bolo v roku 2023 v krajinách EÚ zaznamenaných takmer 200 prípadov záškrtu. Závažná môže byť respiračná forma tohto ochorenia, u ktorej sa môže vyskytnúť problém s dýchaním alebo ochorenia srdca. V niektorých prípadoch môže ochorenie viesť k úmrtiu zadusením.

● **ČIERNY KAŠEĽ** – ide o respiračné ochorenie, ktoré sa rýchlo šíri v uzavretom prostredí. V roku 2023 bol hlásený zvýšený výskyt tohto ochorenia vo viacerých krajinách EÚ a to najmä u menších detí a adolescentov, pričom veľa prípadov si vyžiadalo hospitalizáciu. Zvýšený výskyt ochorení je zaznamenaný každých 3-5 rokov. Napriek tomu, že ochorenie sa vyskytuje aj u očkovaných osôb, očkovanie chráni pred závažným priebehom ochorenia. Deti po narodení môžu byť chránené materskými protilátkami v prípade očkovania budúcich mamičiek počas tehotenstva.

● **HPV** – ľudské papilomavírusy spôsobujú rôzne nepríjemné kožné výrastky/bradavice najmä na intímnych častiach tela. Špecifické typy HPV vírusu sú však natoľko agresívne, že môžu viesť k rakovinovému ochoreniu, ako je napríklad rakovina krčka maternice, penisu, konečníka, vagíny alebo ústnej dutiny. V Slovenskej republike stále zaznamenávame niekoľko stoviek prípadov rakoviny krčka maternice ročne u žien, pričom takmer tretina z nich tomuto ochoreniu podľahne. Vývoj rakovinového ochorenia je dlhodobý a predpokladá sa, že ženy sa infikujú HPV vírusom niekoľko rokov pred jeho prejavom. Z tohto dôvodu je HPV očkovanie vnímané ako účinná prevencia najmä pre deti v mladšom adolescentnom veku pred vznikom rakovinového ochorenia v budúcnosti.

● **TETANUS** – toto infekčné ochorenie nie je prenosné z človeka na človeka, do organizmu sa dostáva prostredníctvom rán pri porezaní alebo poranení. Spóry baktérie spôsobujúcej tetanus sa môžu vyskytovať kdekoľvek v rámci životného prostredia. Očkovanie a následné preočkovania proti tetanu sú obzvlášť dôležité z toho dôvodu, že po prekonaní tetanu človek nemá doživotnú imunitu a môže sa znovu infikovať a ochorieť. Vďaka očkovaniu je toto ochorenie eliminované v mnohých krajinách sveta.

● **CHRÍPKA** – ide o respiračné ochorenie, ktoré sa rýchlo šíri najmä v uzavretom prostredí rovnako ako čierny kašeľ. Veľa ľudí toto ochorenie prekoná po niekoľkých dňoch s ľahšími alebo strednými príznakmi a horúčkou. U osôb s oslabenou imunitou, bez ohľadu na výskyt chronických ochorení, môže však vyvolať závažnejší klinický priebeh. Vysoko rizikovými skupinami, u ktorých môže ochorenie na chrípku spôsobiť komplikácie a viesť až k úmrtiu, sú veľmi malé deti, starší ľudia, tehotné ženy, zdravotnícki pracovníci alebo osoby so závažnejšími chronickými ochoreniami.

